

МІСЬКИЙ ПЕЙЗАЖ
У ПЛОЩИНІ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА:
РІДНЕ МІСТО ОЧИМА ЛЬВІВСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ

УДК 75.047(477.83)

Світлана ШЛЕМКЕВИЧ,

*доцент кафедри соціології та культурології НЛТУ України,
кандидат філософських наук,
м. Львів, Україна*

***Анотація.** На прикладі львівських художників В. Скачкова та П. Федіва автор досліджує особливості відтворення міського пейзажу, доводячи думку про те, що сила мистецтва полягає в прагненні повернути людині радість, захопити, причарувати і допомогти зрозуміти красу та багатогранність навколишнього світу.*

***Ключові слова:** живопис, міський пейзаж, Львів, жанр, природа, оригінальність, емоційність, старовина, європейська стриманість.*

Основним джерелом натхнення для художників усіх часів був навколишній світ в усій різноманітності його проявів. Людина, її настрої, характер, улюблені звички – ось головний матеріал для творчості художників, покликаних відкрити таємничий світ людської душі. Не менш складне завдання вирішують художники-пейзажисти, намагаючись відтворити вічну красу та гармонійність природи. Людина здатна відкривати глибинну суть природних явищ, і робить це, послуговуючись у тому числі і засобами мистецтва – духовно-естетичного освоєння дійсності за законами краси. Вся історія людства є свідченням цьому. Спочатку інтуїтивно, у формі сакрально-міфічного замилювання, давні люди намагалися відтворити ті природні форми, які бачили навколо себе. У міфології відбувалася неусвідомлена художня переробка уявлень про красу природи. Тим самим народна художня фантазія передбачила естетичне пізнання світу. Кожному наступному етапові розвитку мистецтва відповідала особлива форма відображення світу, оскільки відкривалися нові можливості та якості природи. Пейзаж як самостійний жанр склався не одразу. Повільно, поступово люди зрозуміли, що велич природи гідна увіковічення та оспівування. Від епохи до епохи розширювався спектр сюже-

тів, ускладнювалися вимоги до пейзажу, зміцнювалося переконання щодо необхідності існування такого жанру. Адже саме живописний пейзаж був покликаний досліджувати красу природи у її співмірності з людиною і тим самим приносити естетичну насолоду, укріпляти віру в силу прекрасного.

Утвердження пейзажу як самостійного жанру образотворчого мистецтва починається в епоху Відродження, яка відкрила художній пейзаж як результат глибокого і серйозного вивчення природи, розуміння її як особливого предмета пізнання.

Мистецтвознавці вважають, що першим пейзажним твором в історії європейського образотворчого мистецтва стало зображення долини річки Арно, що виконав Леонардо да Вінчі, 5 серпня 1473. Цей день італійці шанують як свято Богородиці у снігах. За легендою, в 358 році, у спекотний літній день в одному з районів Риму випав сніг. Таким чудовим способом Богородиця ніби вказала на місце будівництва церкви. Багато років потому, саме у день цього свята Леонардо да Вінчі, молодий, але вже знаний у Флоренції майстер, йшов гірською дорогою з Флоренції до Пізи. Опинившись на верхівці гори, зупинився, вражений неймовірною величчю пейзажу, що відкрився йому. Швидкими рухами він переніс на папір картину Божественного впорядкування світу, вперше підписавши свою роботу і поставивши дату. Зараз цей начерк зберігається в Галереї Уффіці у Флоренції. Так утвердився пейзаж – один з найбільш важливих і складних жанрів живопису.

Пейзаж, як правило, не має певного сюжету і може видатися, що зміст його є нейтральним. Проте кожен пейзаж відтворює місцевість певної країни, континенту, тобто має чітку національну та географічну «прописку», відповідність. Справжній художник намагається не просто зафіксувати те, що він бачить, але вивчити, запам'ятати, зрозуміти, що відчуває людина, перебуваючи в певному місці. Цілком очевидним є те, що з плином часу художники звернулися до нової теми, бажаючи відтворити цілісну картину життя мешканців великих міст. Вперше зображення міста, у звичному сенсі цього слова, з'явилося в епоху Відродження. Проте особливого звучання тема міського життя отримала лише з XVIII століття. Затишні вулиці на полотнах Вермеера, величні панорами венеціанських художників Бернардо Беллотто, Франческо Гварді, багатьох інших і сьогодні чарують глядачів, дозволяю-

чи яскраво уявити, якими колись були міста, якими були люди, що їх населяли.

У сучасному живописі тема міста стала дуже популярною. Глядач, справжній поціновувач краси, вдивляючись у картини художників, прагне відчутти, перш за все, дух та атмосферу міста. Кожне місто є унікальним та оригінальним у своїх проявах. Та все ж таки існують міста, які наділені особливою оригінальністю та емоційністю. Таким справедливо вважається Львів – один з найбільших культурних центрів України. Багато хто вважає, що це місто з його святковою піднесеною атмосферою створене для творчої діяльності. Львів особливим чином поєднує дихання старовини, європейську стриманість і сучасний ритм життя. Звичайно, оригінальність міста можна відчутти лише при безпосередньому контакті, особистому знайомстві. Однак завдяки творчості талановитих художників, закоханих у своє рідне місто, можемо, бодай, спробувати розкрити таємниці Львова.

Відомий художник Віктор Скачков став львів'янином лише у зрілому віці. Він народився в 1959 році у Москві. Довгий час жив у Чорнобилі, навчався в Київському державному художньому інституті (тепер – Академії образотворчих мистецтв). Приїхав до Львова, на батьківщину своєї дружини, у 1991 році. Тут почався період його активної творчості. Закоханість у місто, його поетику допомогла художнику вже у 1994 році відкрити виставку, на якій були виставлені роботи зрілого майстра. З тих пір улюбленим жанром художника став міський пейзаж.

Манера художника легка, невимушена, яскраві кольори ідеально передають настрій і шарм старовинного, але завжди сучасного міста. Своєрідність картин створюється і за рахунок блискучого володіння різноманітними техніками: олія, акрил, пастель, аерограф, використовується і техніка імпасто.

Вдивляємось у м'який, теплий колорит картини «В минулому», яка дихає ностальгічним замилюванням стародавнім Львовом. Туман від дощу, мерехтіння ліхтарів створюють особливу романтичну атмосферу, підкреслюють чарівність міста. Поспішають перехожі, закриваючись парасольками від дрібного дощу, але це не пригнічує, навпаки, посилює меланхолійність картини. Навіть рух карети, впевнена хода коня доповнюють загальну атмосферу гармонії і спокою.

А ось інший міський пейзаж, протилежний за кольоровою палітрою, композиційним рішенням, однак не менш цікавий. Активні яскраві кольори, динамічна композиція. Особливу увагу художник приділяє архітектурі. Виникає бажання роздивитися її у деталях. Живописна картина притягає, будить бажання відвідати Львів. Це чудово, що художнику вдалося в звичайний ординарний сюжет привнести музику вечірнього міста, його казкові мелодії, що надихають і допомагають творити.

Звернемося до роботи іншого художника – корінного львів'янина Павла Федіва.

Він народився у 1943 році, з раннього дитинства вдихав аромат затишних маленьких вуличок свого рідного міста. Вже із студентських років присвятив себе міському пейзажу. Сьогодні Павло Федів є одним з провідних художників України, автором сімох персональних виставок. Свої картини художник створює безпосередньо на вулицях, намагаючись передати свіже дихання міста. «Моя майстерня – це вулиці Львова, там гостріше відчуваю мелодію фарб, ритм і настрої полотна, його композицію» – так формулює своє творче кредо Павло Федів.

Особливо художника непокоїть проблема збереження унікальної архітектури Львова. Дійсно, численні ремонти, перебудови в старій частині міста, які часто-густо ведуться грубо і несумлінно, серйозно загрожують автентичності архітектурного середовища. Намагаючись зберегти для нащадків справжній Львів, художник, готуючись до нового твору, ретельно вивчає історію кожного будинку, шукає найбільш правильне композиційне рішення. Його архітектурні пейзажі завжди точні та докладні. Звернемося для прикладу до картини «Вид з корпусу політехнічного інституту на церкву св. Ольги та Єлизавети».

Геометричний баланс створюється завдяки центральному елементу зображення. Це звичний для Львова будинок, освітлений м'яким зимовим сонцем. Стриману монументальність будинку відтіняє силует церкви, яка, розриваючи горизонт, тягнеться догори, до неба. Картина лаконічна, без зайвих деталей, глядач відчуває простір, цупке морозне повітря, його вабить загадкова лінія горизонту. І знову непереборно тягне побачити це місто, відчутти його внутрішній ритм, м'який кавовий аромат та розділити захоплення з талановитими художниками, яким вдається передати свої почуття.

Ми згадали лише двох із великої когорти талановитих художників, творчість яких надихається любов'ю до Львова. Їх свіжий неординарний погляд дозволяє нам, глядачам, побачити у новому світлі те, що, можливо, для декого стало звичним, буденним. Але ж сила мистецтва і полягає у тому, щоб повернути людині радість, захопити, причарувати і, зрештою, допомогти зрозуміти, що навколишній світ прекрасний та багатогранний.

***CITY LANDSCAPE IN MODERN ART:
NATIVE CITY VIEWED BY LVIV ARTISTS***

Svitlana SHLEMKEVYCH,

*Ph. D., Associate professor of the chair of sociology and culture,
Lviv, Ukraine*

Annotation. *On example of Lviv artists V. Skachkov and P. Fediv the author investigates the peculiarities of rendering the city landscape, proving the idea that the force of art is in the will to return people the joy, to charm them and to help to understand the beautiful many-sided world.*

Key words: *painting, city landscape, Lviv, genre, nature, originality, emotional aspect, antiquity.*